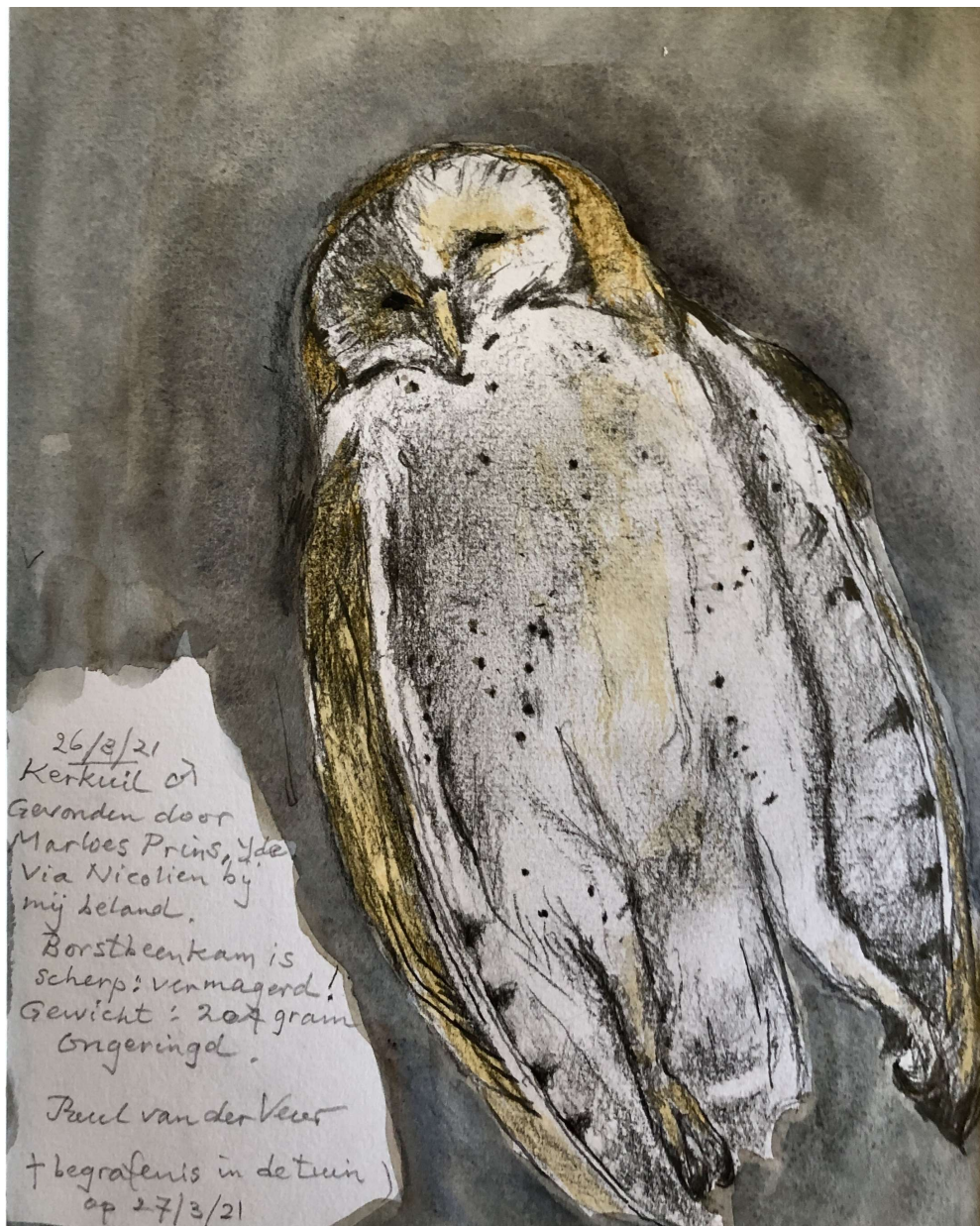

Kornoelje

Najaar 2022 - Nummer 79

Tekening van Paul van der Veur

Kijk op bladzijde 15 voor berichten over de Steenuilenwerkgroep!

Inhoud

Voorwoord Een echte verrassing!	3
Voedselbos op het hooilandje	4
Kan een slak het ophouden?	9
Steenuilen in Donderen 2022	13
Steenuilenwerkgroep zoekt vrijwilligers	15
Kleine vuurvliinder op de Welterberg	17
In gesprek met Hans en Teja Jansen	19
Natuurontwikkeling bij het Noord-Willemskanaal	21
Uit de krant Waarom krijgt een specht geen koppijn van al dat gebeuk op bomen?	25
Erik van Ommen Kraanvogelstudies	27
Natuurmoment Er zitten nogal wat diertjes in huis...	29
Fotograaf in beeld ! Jan Westerhof	30
Activiteitenprogramma 22-23	33
Jeugdactiviteiten	35
Colofon	36

hoveniersbedrijf

Sander Bosch bv

mobiel: (06) 51 31 64 62

postadres

Postbus 47

tel. (0592) 54 20 69

fax (0592) 54 43 24

9480 AA Vries

Assen

info@sander-bosch.nl

www.Sander-Bosch.nl

Ketellapperstraat 57

9403 VS Assen

Voorwoord | Een echte verrassing!

Weet u wat onze afdeling jaarlijks te besteden heeft? Ongeveer €1.000. Dat is het saldo van de contributies/donateurs en de afdracht aan IVN landelijk. Daarnaast boren wij geld aan via subsidiepotten zoals het Prins Bernhard Cultuurfonds en Rabo clubactie. Voor incidentele projecten.

Vlak na de jaarvergadering kregen wij een bijzondere vraag. Wij hebben €2.000 voor jullie. Kun je krijgen als daarvoor plannen zijn. GEWELDIG. Dat bedrag is voor ons zo bijzonder veel, dat die plannen niet op de plank liggen. Aan het werk, dus, om dat geld voor jeugd-educatie-natuur binnen te krijgen. Volgens de regelen der kunst: aanvragen die ertoe doen, gedragen door de werkgroepen. Want wij moeten het hebben van de werkgroepen en de leden. Dat geeft energie.

De werkgroepen hebben hun best gedaan. De aanvragen voorzien van motivering zijn ingediend. En dan even rustig wachten. Het verlossende bericht komt: prima plannen. Er is een maar: er is, door wat voor oorzaak ook, nog eens ongeveer €2.000 beschikbaar. Hebben jullie daar ook plannen voor? Tsja, wat nu?

Wij hebben een bescheiden budget. Plannen worden daarop afgestemd. Dat doe je ook in je eigen huishouden, toch? Met de huidige inflatie en ontwikkeling van de energieprijzen worden we daar pijnlijk op gedrukt. Dat leidt tot zorgen, bij velen. Dromen kun je van de Straatprijs, van het winnende lot in een of andere loterij. We staan nu even met de mond vol tanden.

We vragen om een gesprek met de gever. Want €4.000 vinden wij enerzijds prachtig, maar er moeten ook de nodige mensen zijn om plannen uit te voeren.

En waar krijg je die vandaan? En om geld op de plank te leggen, daar voelt het bestuur niet voor en zeer waarschijnlijk de gever ook niet. Anders vraagt deze niet om concrete plannen. Voorzichtig vragen wij of het beschikbare extra geld ook besteed mag worden door IVN afdeling Eelde-Paterswolde. Ja, goed idee.

Welkom. Onze afdeling zal contact zoeken met onze zus om te zorgen dat ook deze aan het werk gaat om het geld binnen te hengelen. Die is inmiddels aan het nadenken. De royale gever is een stichting die zichzelf nog dit jaar opheft omdat het doel bereikt is; het saldo van ca. €4.000 wil het bestuur van die stichting vóór die tijd uitkeren.

Een dergelijke vraag en de daarop volgende activiteit geeft veel energie. Ons werk wordt gezien en gewaardeerd.

Peter Kwast

Voedselbos op het Hooilandje

Tekst en foto's: Grytsje Kramer

Deze zomer kon je vanaf de Groningerstraat (te Vries) iets zien gebeuren naast de mooie gevallen eik, op het landje bijna tegenover het gemeentehuis. Veel mensen kennen het als het Hooilandje. Daar wordt door ons, samen met vele helpende handen, beetje voor beetje, een voedselbos aangelegd. En deze lente en zomer kwam daar een lang 'Hügelbett' in de vorm van een spiraal bij.

Hügelbed? Voedselbos? Voor wie dat niet kent, hier wat uitleg.

Voedselbossen

Ook al zijn ze in Nederland relatief nieuw, in de tropen bestaan ze al duizenden jaren. Daar zijn ze bekend als bostuinen waar gezinnen onder andere hun eten, medicijnen, brandhout en vezels voor kleding uit halen. Ze kunnen een schatkamer aan lekker, gezond en gevarieerd eten gaan bieden.

Het ontwerp van een voedselbos is geïnspireerd op de opbouw van verschillende lagen van een natuurlijk bos. Dat zijn bomen (verschillend van hoogte), struiken, kruiden, klimmers en de bodem. De bodem en observatie zijn het allerbelangrijkste!

Een goed ontworpen voedselbos biedt ook onderdak aan vele soorten organismen. Bestuivende of plaagbestrijdende insecten, vogels, egels en andere

dieren hebben allemaal hun rol in het grotere geheel. Hoe hoger de biodiversiteit hoe evenwichtiger en gezonder een bos wordt.

Een productief voedselbos vraagt veel handarbeid en kennis van de vele soorten beplanting om ze goed te verzorgen en te gebruiken. Zeker in de beginfase (de eerste 5 a 10 jaar) is het veel en intensief werk. Hulp is dan ook heel welkom: als je het leuk vindt: kom een paar uurtjes helpen en wie weet ook nog leuke mensen ontmoeten op de samenwerkdagen!

Na verloop van jaren wordt, als het goed is, de oogst (en verwerking ervan) serieuzer en vraagt die de meeste tijd.

In een voedselbos kunnen (onder veel meer) appels, walnoten, frambozen, aardbeien en artisjokken worden verbouwd. Met de klimaatverandering is, langzaam, ook de vegetatie aan het veranderen. Daarom zetten we in op diversiteit: zowel oude robuuste soorten, zoals lokale appelrassen en jeneverbessen, als nieuwe soorten planten en bomen – zoals hartnoten, erwtenstruiken en nashiperen

Hügelbed

We merkten dat de bodem ook op die plek geen goede structuur had. Daarnaast was ze van herfst tot lente veel te nat. Met betrekkelijk weinig leven. Via de voedselbos cursussen kende ik het fenomeen 'Hügelkultur'. Fijn voor zowel watermanagement en bodemverbetering. De website nudge.nl vat het mooi kort samen (en ik voegde iets toe):

Hügelkultur is een eeuwenoude duurzame Oost-Europese tuinbouwtechniek.

Idealiter begin je met een verdieping: je graaft een sleuf in de aarde. Zo kunnen de nuttige schimmels de bodem rondom sneller gaan verbeteren en kun je meer organisch materiaal kwijt. Je legt er dode takken en/of stammen in, in lange heuvels. Je bedekt ze met aarde. De rottende massa hout werkt als spons en voedingsbron. Dood hout heeft zo alsnog een nuttige functie. Je kunt het proces nog versnellen door ook andere stikstofbronnen toe te voegen. Dus aan het oude hout kun

je ook bladeren, gemaaid gras, stro, karton, kranten, mest, compost en andere biomassa toevoegen. Aarde erover en direct beplanten om erosie te voorkomen. Hügelkultur is onder meer geschikt voor plekken waar je als tuinier weinig mee kunt: stukjes grond in de stad, of met veel te compacte grond, te weinig drainage en/of te weinig voeding. De techniek is weer onder de aandacht gebracht door de Oostenrijkse permacultuur-expert Sepp Holzer. Permacultuurfans prijzen het als de ultieme 'low-effort, low-set up cost, low-intensity' aanpak: "Plant and forget". Terwijl de boomstronken langzaam verteren, vormen ze een constante voedingsbron voor planten. Een groot bed kan wel 20 jaar voeding blijven geven.

Omdat het verteringsproces ook warmte genereert, verleng je ook het seizoen nog enigszins.

Het verteringsproces zorgt ook voor beluchting van de grond. Dus je hoeft het bed al die tijd niet meer om te spitten. Regenwater wordt vastgehouden door het hout. Na de opstartperiode hoef je het bed in principe nooit meer water te geven, claimen de experts. Hoogstens tijdens extreem langdurige droogteperiodes.

Met hulp van velen is nu dus het voedselbos uitgebreid met een mooie en al flink begroeide plukspiraal-Hügelbett. Lees er meer over in de b(os)logs op www.voedselbosvries.nl. We zijn natuurlijk razend nieuwsgierig, wat het uiteindelijke effect gaat zijn! We hopen in de toekomst ook rondleidingen te gaan geven - dat lees je dan ook op de website.

Westerstraat 2 9481 CB Vries 0592-544393 www.slotoptiek.nl

Brillen & Contactlenzen

Ook voor:
Verrekijkers en Loepen
(Horloge)Batterijen/Horlogebandjes
Gehoorapparaten

Aangesloten bij NUVO/ANVC
Gratis parkeren voor de deur!

ONTLUIKEND GROEN

BLOEM & GROEN STYLING

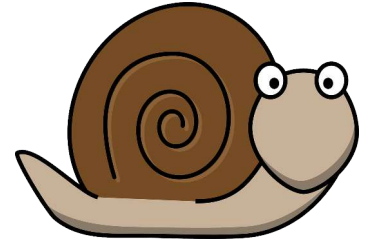
Brinkstraat 3 - 9481 BJ Vries - Tel. 0592-543056

Bruidswerk
Rouwbloemwerk
Abonnementen
Potterie
Snijbloemen en planten

www.ontluikendgroen.nl

Kan een slak het ophouden?

Tekst en foto's: Nicolien Bottema

Bij mijn op Duitsland georiënteerde vriendin in Hengelo zag ik een zogenaamde 'hochbeet'. Een smalle, maar vrij lange kist, gevuld met takken, mest en aarde waarin je je moestuin planten redelijk slakkenvrij kunt verbouwen. Dat leek me wel wat voor onze van naaktslakken vergeven tuin. Maar zoekend op internet, bleek dat de bouw van zo iets mijn krachten te boven zou gaan. Gelukkig was er

ook iets dat ik aan zou kunnen: een 'hügelbed'.

Segrijnslak op het 'hügelbed'

In het voorjaar begon ik enthousiast met de aanleg. Ik sjouwde alle half vergane stronken uit de tuin en dikke afgevalen takken van de Brink naar de plek waar ik mijn oog op had laten vallen. Het begin lag er al, een oude vermolmde boomstronk naast een uit zichzelf opgeschoten meidoornboompje, waar ik een klimrek voor pompoenen en dergelijke van zou kunnen maken.

Bovenop de laag hout kwam een enorme berg snoeihout. Ik kon me botvieren op het snoeien van alles en nog wat, te beginnen met de haagbeukhaag, daarna de ranken van de enorme rambler roos die met poortje en al was omgewaaid en allerlei opgeschoten gespuis. Het werd al een aardig heuveltje. Intussen had ik

corona gekregen, wat me nogal vertraagde en krachteloos maakte, zodat mijn schoonzoon te hulp kwam en er een lading verse door de buurman geleverde paardenmest op deponeerde. Emmertje voor emmertje kon ik er daarna een laag door een andere buurman geleverde oude stalmest op aanbrengen. Dan was ik er nog niet, er moest nog aarde op: een zak moestuingrond en zelfgemaakte compost.

En toen was het grote moment daar. De in de kas gezaaide klimcourgette moest erop. Voorzichtig schikte ik de lange slierten over mijn schouders en sleepte ze met pot en al naar de kuil bovenop de heuvel die zijn nieuwe stek zou worden. Maar hoe kreeg ik dat nu uit de pot? Voorzichtig kieperde ik de pot opzij en –ja hoor- daar brak de plant bij de basis af. En juist voor die plant had ik die hele heuvel gebouwd. Dat was huilen en lachen tegelijk.

Gelukkig was er nog een kleine klimkommer, die het een daalders plekje bleek te vinden. Toen nog een pompoen, ook met pot en al uit de kas en nog een achtergebleven klimcourgette. Ik was er intussen achter hoe ik ze veilig over kon hevelen. Komkommer en courgette klossen juichend de meidoorn in, die ik tot klimrek had gesnoeid en de pompoen wikkelde zich over de heuvel. Wat een succes. Nu nog vruchten....

De eieren die de segrijnslak in het yoghurt emmertje had gelegd. Het wit is het witte plastic van het emmertje

Ik ga er elke dag naar kijken. Aanmoediging is niet eens nodig, want in tegenstelling tot de rest van de tuin had het maar weinig water nodig in de tijden van totale droogte en de bovenlaag krioelde van de wormen. En het mooiste, er was geen naaktslak te bekennen, terwijl verder van alles werd opgegeten door

het slijmerige volkje. Tot....eergisteren toen ik na al die regen een segrijnslak aantrof bovenop de bult die aanstalten maakte om eieren te gaan leggen. Ze had een kuiltje gegraven en zichzelf al tot legtuitje omgevormd. Ik was dus maar net op tijd, griste haar van de bult en stopte haar in het yoghurt emmertje waar alle slakken in verzameld worden. De naaktslakken voer ik 's morgens aan de loopeenden en de segrijnslakken breng ik ergens heen waar dassen wonen die ze misschien wel lekker vinden. Vanmorgen, toen ik het emmertje naar de eenden ging brengen, vroeg ik me af of zo'n slak die op het punt staat te bevallen het op zou kunnen houden en zo ja hoe lang.

Het antwoord: er zaten vanmorgen ca 20 mooi glanzende, glasachtige knikkertjes, van ca een halve cm in het emmertje. Gisteren zaten ze er nog niet in, dus een segrijnslak kan het blijkbaar wel een dag ophouden, maar niet langer. Ze moeten er blijkbaar toch uit, de eitjes.

Alles onder 1 dak

Voorheen Formido

KlusWijs Voordelige bouwmarkt • Uitgebreid assortiment • Verfspecialist
KW Wonen Deuren • Zonwering • Vloeren • Raamdecoratie • Woonaccessoires
Kastvisie Inbouwkasten • Schuifdeuren voor kasten • Maatwerkmeubelen

KlusWijs Tynaarlo Onlandweg 5 • 9482 TC Tynaarlo • 0592 - 541 714 • www.kluswijs.nl

✓akkundig ✓ertrouwd ✓oordelig

Steenuilen in Donderen 2022

Ronand Valstar

Geen jaar is hetzelfde en dat geldt ook voor onze steenuilen. Het jaar 2022 was een verrassingsjaar. Tumult bij het luisteren in de late winter. Toenemende stilte tijdens het voorjaar en een aantal verrassingseieren wat later in het broedseizoen. Ik heb het over de nestkasten in Donderen, Yde en Vries. Deze laatste twee dorpen zijn evenals de afgelopen jaren nog steeds oorverdovend stil. In tegenstelling tot de jaren 90 en vroege jaren 00 toen de steenuil met name Yde als ideale habitat beschouwde. Eén en ander is opgetekend door Paul van der Veur uit de Punt, die in zijn dagboeken melding maakt van de aanwezigheid en het ringen van steenuilen, maar ook trouwe nestkashouders vertellen hierover en hebben zelfs hun tuinbeplanting aangepast om de toen aanwezige uilen verkeersveilig door het dorp te laten vliegen.

Donderen heeft daarentegen tot nu toe altijd een aantal steenuilen onder de dorpse vleugels gehouden. Met wisselend succes, dat wel. Ook dit jaar vreesden we voor een slecht uilenseizoen. Weinig muizen en een nat voorjaar, geen ideale omstandigheden.

Op 15 mei wierpen we een voorzichtige blik in de nestkast aan de Dorpsweg.

De enig nog overgebleven kast waar we kans hadden. Alle andere kasten waren leeg of bevolkt door spreuwen of meesjes. Eén eitje, één volwassen

uiltje, een minimaal succes maar wel een sprankje hoop. Nieuwsgierigheid is een

noodzakelijke eigenschap voor vogelaars dus op 29 mei maar weer even de boom in om te kijken hoe het ervoor stond. De steenuil had dit keer drie eieren om uit te broeden. Het sprankje veranderde hiermee in een sprank. Geweldig en wat opviel was dat het uiltje geen ring droeg, dus waarschijnlijk niet uit de directe omgeving kwam. Toen het eenmaal 12 juni was geworden en we onderaan de boom nog razend benieuwd stonden te zijn, waren erboven in de boom twee jongen uit het ei gekropen. Of het derde ei ook nog zou uitkomen was twijfelachtig hoewel het nog lekker warm aanvoelde.

Ringen dus en op 6 juli met een linnen tasje naar boven. Eén, twee en ja hoor drie jongen plus moeder in een katoenen tasje naar beneden. Het eerste jong wat we uit de tas haalde, voelde goed en stevig aan, was levendig en het niet helemaal eens met de gang van zaken. Het bleek ook nog het lichtste kuiken te zijn want de andere twee overtroffen hun broer of zus in gewicht en grootte. Ringer Rinus Dillerop mat de vleugels, woog de kuikens, bevestigde een ring om

een pootje van zowel de kuikens als de volwassen uil en registreerde de gegevens. Op de grond gezeten met vijf grote mensen rondom drie kleine kuikens en moedervogel onder een afdak, omdat het dreigde te gaan regenen, genoten we nog

even na van zoveel ultieme schoonheid. Daarna snel terug het nest in want ons genieten was niet geheel aan de steenuilen zelf besteed.

Namens Werkgroep DYV.

Pieter Boekel, Michiel de Leeuw, Ronald Pauw, Paul de Vries

Steenuilen werkgroep zoekt vrijwilligers

Foto's Paul van der Veur

Voor de steenuilen werkgroep in de driehoek Vries, Eelde, Peize zijn we op zoek naar vrijwilligers die ons willen helpen om de steenuilen in onze regio, verdeeld over vier subgroepen met een eigen coördinator, te beschermen. Met de huidige groep vrijwilligers komen we nog net wat handige handen tekort en dus is versterking hartstikke welkom. Dat beschermingswerk doen we door het plaatsen van steenuilenkasten waarin een "martersluis" is aangebracht. "Steenuilen verspreiden zich langzaam en het zou mooi zijn als we het meest noordelijke broedgebied nog wat weten uit te breiden".

Wat doet de steenuilen werkgroep?

- ◆ Het houden van geluidinventarisaties in de late winter om te onderzoeken of en waar zich steenuilen bevinden.
- ◆ Het bezoeken van de nestkasten in het vroege voorjaar om de aanwezigheid van broedsels te inventariseren.
- ◆ In het voorjaar/begin zomer de nestkasten waar broedsels zijn geconstateerd, bezoeken om de kuikens te ringen en te registreren.
- ◆ In het najaar een laatste ronde langs alle kasten om ze schoon te maken, te repareren of eventueel te vervangen.

De nestkasten bevinden zich op een hoogte van drie tot vijf meter in een boom. Om er te komen gebruiken we steekladders, een klimtuig en hijsmateriaal om nieuwe kasten te plaatsen. Om dit veilig te doen hebben we minimaal drie mensen per activiteit nodig. Op gezette tijden worden er klimcursussen gegeven om goed voorbereid te zijn.

Wat biedt het werken bij de werkgroep?

- ◆ Veel verrassingen. Zijn er wel of geen broedsels. Gaat het goed met de kuikens. Het uit de kast halen van de kuikens om te ringen (door een professionele ringer).
- ◆ Een enthousiaste groep vrijwilligers.
- ◆ Mooie contacten met nestkasthouders op wiens erf een kast geplaatst is.
- ◆ Een gemeenschappelijk doel: het wel en wee en het behoud van deze bijzondere en kwetsbare vogel.

Geen hoogtevrees en een hart voor vogels? Neem contact met ons op via steenuilennoorddrenthe@gmail.com of met Roel Rijskamp via 0610510777

**AUTOBEDRIJF
HAZENBERG B.V.**

REPARATIE/ONDERHOUD, AIRCOSERVICE,
VERKOOP NIEUW/GEBRUIKT, TANKSTATION AVIA, WASBOXEN,
PECHHULP/TRANSPORT/BERGING, AUTOSCHADE.

Oude Asserstraat 32, Oude Asserstraat 19, Asserstraat 1
9481 BL Vries
Tel. : (0592) 54 12 12
Fax : (0592) 54 40 56

K.v.K.: 04035343000
www.autobedrijf-hazenberg.nl
info@autobedrijf-hazenberg.nl

Kleine vuurvlinder op de Welterberg

Tekst: Ivon Lodewijks

Foto's: Wil Folkers

Tijdens een wandeling, die ons over de Welterberg voerde, dartelden er twee oranje/bruine vlindertjes boven de heide. Wij (twee natuurliefhebbers) kenden de vlindertjes niet en dat moest dus thuis direct worden opgezocht. We kwamen uit op de Kleine Vuurvlinder. Juist die dag las ik in een bericht van de Vlinderstichting dat de Kleine Vuurvlinder drastisch in aantal was afgenomen dit jaar. Hoewel parasieten vaak de oorzaak zijn van zo 'n teruggang, leek nu ook de droogte van invloed.

Kleine vuurvlinder

Natuurlijk aan Wil Folkers gevraagd mee te gaan naar de Welterberg voor

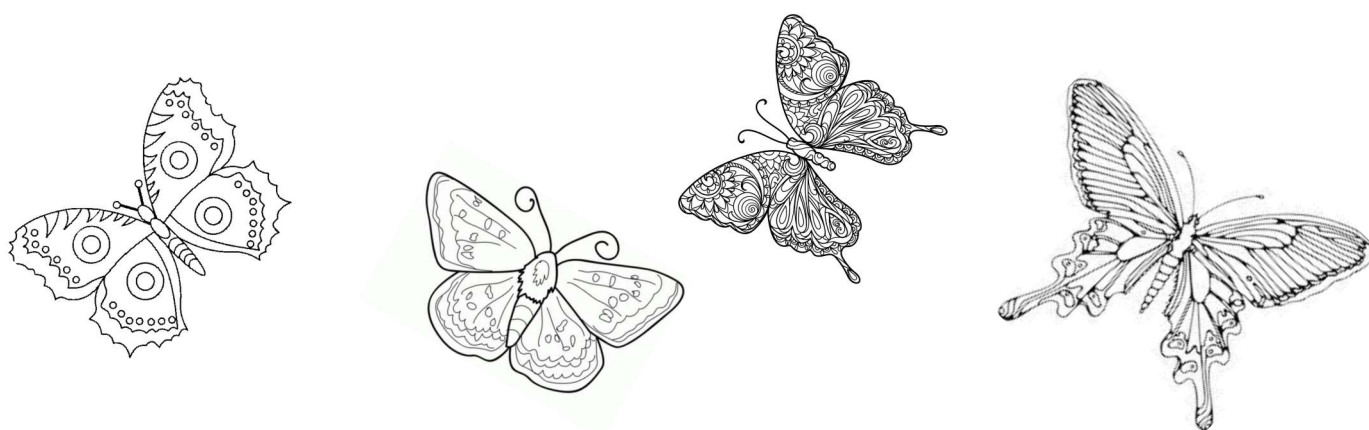
Rups van Roodbont Heide-uiltje

bevestiging van de aanwezigheid van de Kleine Vuurvlinder. En ja hoor, met het geoefende oog zag en fotografeerde Wil wel zes exemplaren. Mogelijk waren er meer, maar we hebben niet over het hele veld gelopen. Van het feit dat ze er vliegen werd ik al vrolijk. Aardig om te weten: de Kleine Vuurvlinders leven op bloemrijke bermen en zelfs wel in tuinen als er in de

buurt een bloemrijk grasland is. Er vliegen drie generaties per jaar, waarvan de derde generatie de hoogste aantallen oplevert. Een rups die in de zomer veel voorkomt op de heide is die van het Roodbont Heide-uiltje en die vonden we dan ook. Tot slot kon ook de nachtvlinder Lieveking nog op de foto worden gezet. Een nachtvlinder waarvan de rupsen evenals die van de Kleine Vuurvlinder graag op zuringsoorten verblijven.

Lieveking

In gesprek met Hans en Teja Jansen

Tekst en foto: Kees Langeveld

In het voorjaar van 2022 brachten Hanneke en ik op een avond een bezoek aan de bekende paardenstal van Hans en Teja Jansen. Ze nodigden ons op de koffie en we kregen een korte rondleiding door moestuin en voedselbos.

We maakten van de gelegenheid gebruik om het probleem voor te leggen dat we iemand zochten voor de natuureducatie van kinderen. We kregen zomaar een “ja” te horen van Teja. Ze vertelde dat ze lessen handenarbeid had gegeven op een middelbare school en dat ze ook beschikte over de

nodige kennis van de natuur. Ik beloofde een interview met hen te houden voor ons blad Kornoelje. Op 28 september was het zover.

Hoelang zijn jullie al gastheer en -vrouw voor IVN op de jaarlijkse natuurwerkdag in november?

We zijn daarmee begonnen toen we zagen, ik geloof in 2014, dat er voor de jaarlijkse natuurwerkdag vlakbij onze stal een keet was neergezet voor koffie, broodjes en soep. Toen zeiden wij: jullie kunnen gewoon onze overkapping, onze schuur gebruiken. Dus vanaf 2015 zijn de leden van IVN, de natuurwerkers van de stichting De Vriezer Holten en de leden van de padvinderij elk jaar onze gasten.

Waarom en wanneer zijn jullie van Zeijen naar Vries verhuisd?

Waarom? We wilden dichterbij de paarden wei en onze groentetuin zijn. We hebben het hier heerlijk. Teja: ik noem mijzelf boerin. Hans: het is geen hobby, ik noem mijzelf boer. We zijn dat op natuurlijke wijze, we gebruiken zo weinig mogelijk machines. We laten het gras voor de paarden groeien, in oktober gaan we klepelen of maaien met de zeis. Een passant zei eens: wat een weldaad dat jullie dit land hebben. Dat vinden wijzelf ook. Het heeft altijd onze aandacht. Teja: we zijn gezegend met dit land.

Nu wonen we in Vries, ja, we slapen in dit huis, maar we leven daar bij de wei. Kortom we zijn meer uren bij de wei dan hier in de Leeuwerikstraat.

Hoe hebben jullie de IVN trend van Tiny Forest opgepakt?

Wij spreken niet over Tiny Forest maar over een alternatieve manier van beplanting. Door de landelijke actie Plan Boom om 10 miljoen bomen extra te planten in Nederland zijn we aan de slag gegaan. We hebben in de omgeving bomen en struiken waarvan we zeker wisten dat ze binnenkort zouden verdwijnen, overgeplant op ons terrein; bijvoorbeeld een berkje dat half over een sloot hing of op een kwetsbare plek stond. Onder het motto “wij zijn een boom aan het redden”.

Hoe gaat de samenwerking met de IVN afdeling Vries? Hoe is jullie ervaring?

Het zijn allemaal leuke mensen. We hebben veel en gezellig contact en we hebben helemaal geen klachten. Bij de natuurwerkdagen loopt het uitstekend. Dat vinden wij van het IVN ook! Wij genieten elk jaar op de natuurwerkdag weer van het gezellige gebeuren, gereedschap uitzoeken, het kap- en snoeiwerk verrichten rond het Holtveen, koffiepauze, lunchpauze en na het werk samen alles netjes opruimen. Zaterdag 5 november is het weer zover.

TOLNER

BEELD - GELUID - HUISHOUDELIJKE APPARATUUR

Natuurontwikkeling bij het Noord- Willemskanaal

tekst: Ina Maring

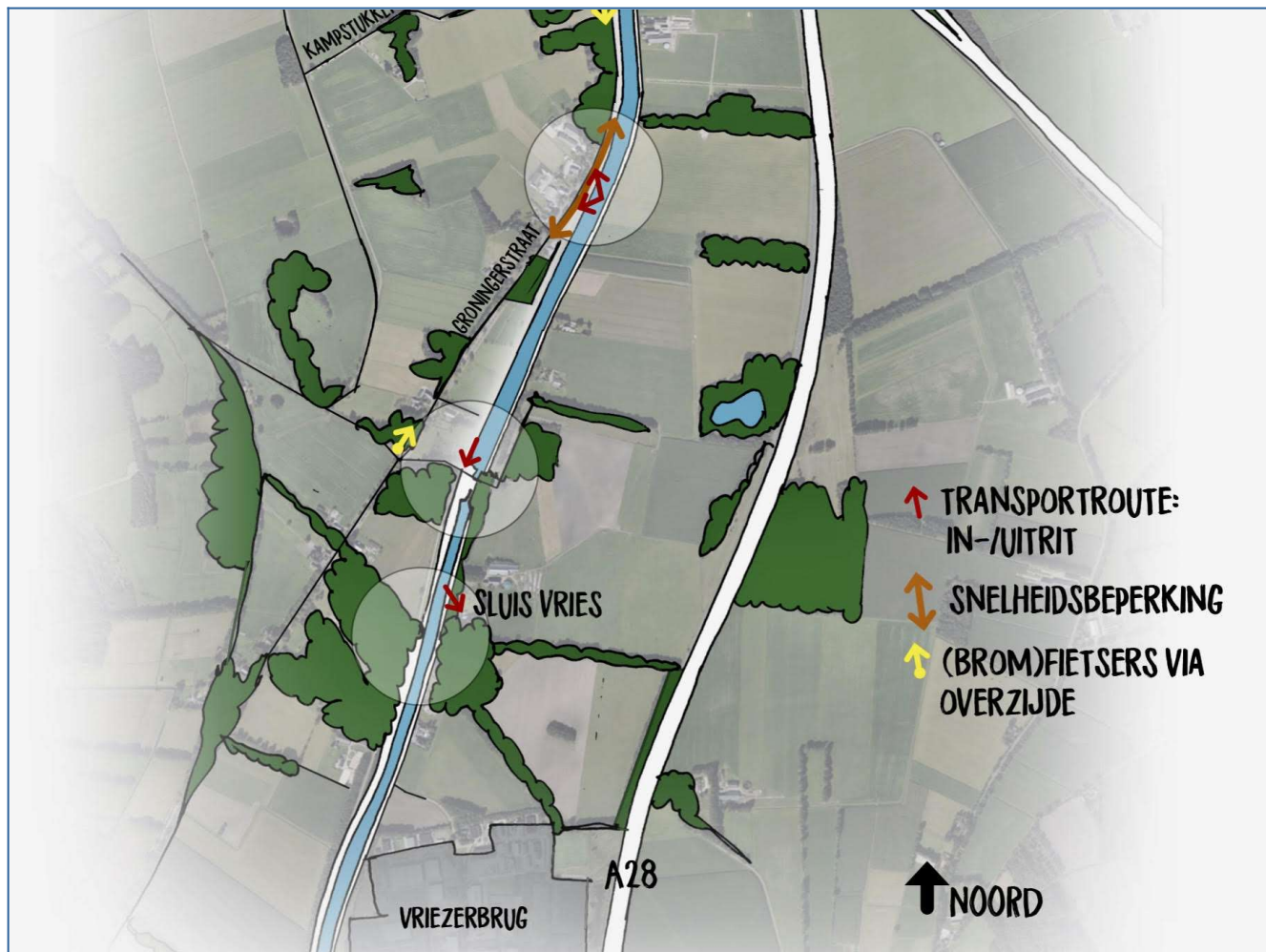
Wie kent niet het kanaal dat de gemeente Tynaarlo doorsnijdt: het Noord-Willemskanaal. Dit kanaal verbindt de Zuiderhaven in Groningen met de Drentse Hoofdvaart ten westen van Assen.

Om te weten....

De eerste plannen om een kanaal te graven, zodat de schepen dieper het achterland in konden, dateren van het begin van de 19^e eeuw. Het kanaal heette eerst Willemsvaart, genoemd naar koning Willem III, maar omdat er meerdere Willemsvaarten in Nederland zijn, kreeg deze het voorvoegsel 'Noord'. In 1856 werd de naam gewijzigd in 'kanaal' en kennen we het als het huidige Noord-Willemskanaal. In 1958 is de exploitatie overgegaan naar het Rijk. In de periode 1965-1975 is het kanaal verruimd en bij Assen omgelegd, zodat het bevaarbaar werd voor grotere binnenvaartschepen. Vanwege het hoogteverschil in dit traject en om de waterloop in goede banen te leiden zijn er drie sluizen gebouwd: Sluis Peelo, Sluis Yde-Vries en Sluis De Punt.

Natuurvriendelijke oevers

De meeste kanalen die we zien, hebben hoge en steile kades of verticale damwanden om de oevers te beschermen. Op het traject tussen de Witte Molen en De Punt heeft waterschap Hunze en Aa's de kadeverbetering vorig jaar gecombineerd met het aanleggen van een natuurvriendelijke oever. Om de kade toekomstbestendig te maken was het noodzakelijk deze te verhogen met enkele decimeters zand, op enkele plaatsen tot wel 0,7 m. Bij deze activiteit is nagedacht hoe dit gecombineerd kon worden met natuurbeheer. Dit resulteerde, zoals was bedoeld, in een natuurvriendelijke oever, zodat het waterleven in het kanaal zich beter kan ontwikkelen.

Nog meer verbeteringen

Verder is besloten om in het voorjaar van 2022 op het traject De Punt-Vries op vier plaatsen een deel van de kade te veranderen in natuurvriendelijke oevers. Door de verticale damwanden en een diepe bodem tot aan die damwand, kunnen waterplanten zich niet of nauwelijks ontwikkelen. Daardoor is er te weinig gelegenheid voor vissen om te paaïen en eieren af te zetten en is het ongeschikt voor jonge vissen om te kunnen opgroeien.

Op deze vier trajecten zijn ondiepe zones langs de kant gemaakt van ongeveer 4 m breedte, met een waterdiepte variërend tot 1m. Bij deze diepte kan er licht tot op de bodem doordringen en kunnen waterplanten zich ontwikkelen. Hierdoor ontstaan er een betere paaï- en opgroeimogelijkheden voor vissen. Ook biedt het een leefgebied voor allerlei andere (kleine) dieren. Ook de oeverloper en andere vogels zullen er van profiteren. Met deze oevers is het bovendien gemakkelijker voor andere dieren om het Noord-Willemskanaal over te steken. Dat is belangrijk, omdat het kanaal onderdeel is van een ecologische verbinding tussen enerzijds

Zuidlaardermeergebied en Drentsche Aa en anderzijds de gebieden Lappenvoort, Oosterland, Onlanden en Paterswoldsemeer.

Ree gered

De aanleg is in overleg met omwonenden en overheden gerealiseerd. Genoemde vier trajecten zijn tezamen zo'n 1,2 km lang: ca. 180 m bij de sluis in De Punt, ca. 370m Groningerstraat halverwege De Punt-Vries, ca. 470 m ten noorden van Sluis Vries en ca. 200 m ten zuiden van Sluis Vries (ter hoogte van Bosch en Vaart). Waterschap Hunze en Aa's heeft op meerdere plekken in de provincies Groningen en Drenthe succesvol natuurvriendelijke oevers aangelegd. De website van dit waterschap toont tal van initiatieven die bijdragen aan natuurontwikkeling. En wij hopen natuurlijk dat met dit initiatief artikelen en foto's over 'De brandweer redt een ree uit het kanaal' tot het verleden behoren!

Het Noord-Willemskanaal krijgt natuurvriendelijke oevers

SLAGER ZIELSTRA

MEER DAN VLEES

Nieuwe Rijksweg 13
9481 AN Vries
0592542298

gzielstra@gmail.com
www.slagerzielstra.nl

WINNAAR DROGE
WORSTEN TEST 2012
DVHN

Brink 10, 9481 BE Vries

info@brink10.nl
www.brink10.nl

Waarom krijgt een specht geen koppijn van al dat gebeuk op bomen?

Niels Waarlo

Hoe kan het dat een specht geen koppijn krijgt als hij de hele dag met zijn snavel op boomstammen hamert? Omdat hij een kop vol schokdempers heeft, was lang het idee. Maar daar klopt weinig van, volgens een nieuwe studie.

Spechten kunnen wel 12 duizend keer per dag op bomen inbeuken – op jacht naar beestjes, om nesten te maken en om partners te verleiden. Dit houden ze kennelijk vol zonder hersenschade doordat hun kop werkt als een absorberende helm, mede dankzij sponsachtig botmateriaal tussen de snavel en de hersenpan, was de gedachte. Maar volgens nieuw onderzoek, gepubliceerd in *Current Biology*, is het tegendeel waar: een spechtenschedel is juist hartstikke stijf.

Logisch, schrijft het internationale team van wetenschappers. Al de kop veel energie zou absorberen, zou hij ook minder efficiënt zijn in het uithakken van hout, zoals een rubberen hamer minder harde klappen geeft dan een metalen. Die stukken sponsachtig bot zijn bedoeld om te voorkomen dat de schedel breekt, niet om schokken te dempen, vermoeden ze.

Met een hogesnelheidscamera filmde ze zes spechten van drie verschillende soorten, waaronder de grote bonte specht, terwijl ze op stukken hout inhakten. Ze maten vervolgens in hoeverre punten op de navel en rond de ogen naar elkaar toe bewegen tijdens een klap. Wat blijkt: de schedel veert niet tot nauwelijks mee.

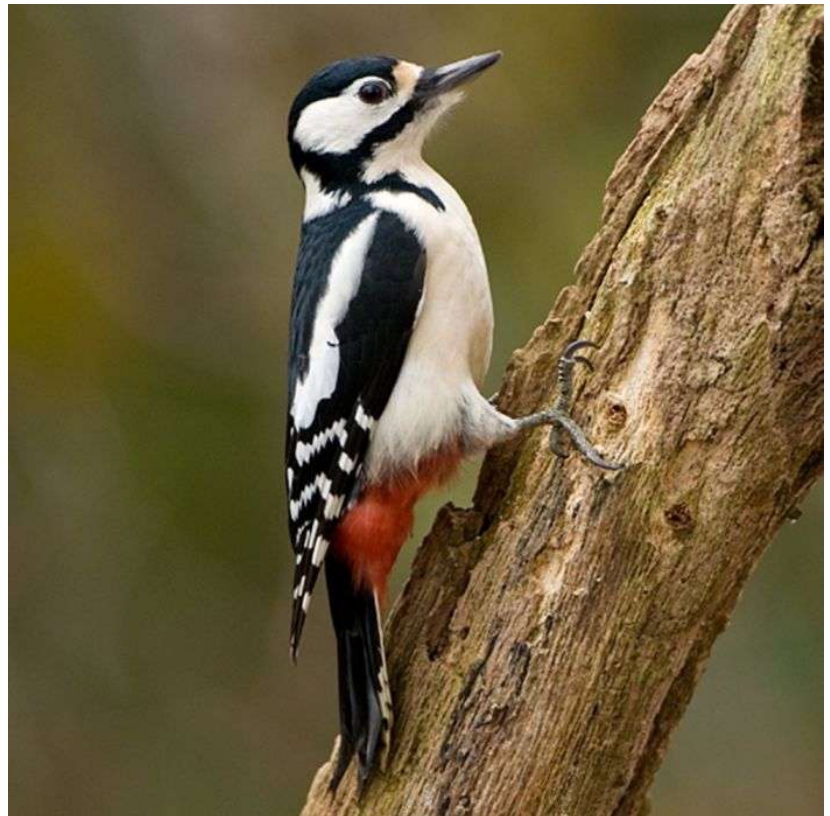
Harder werkt beter

En die hersenschade? Om te zien welke klappen de hersenen daadwekelijk krijgen, bouwden de wetenschappers spechtenkoppen gedetailleerd na in de computer, mede op basis van hun metingen. Deze modellen bevestigden allereerst dat een stijvere schedel stukken efficiënter hakt dan een

schokabsorberende. Daarnaast werd becijferd dat spechten ook zonder speciale demping ruim onder de drempel voor hersenschuddingen blijven, mede door de relatief beperkte omvang van hun brein.

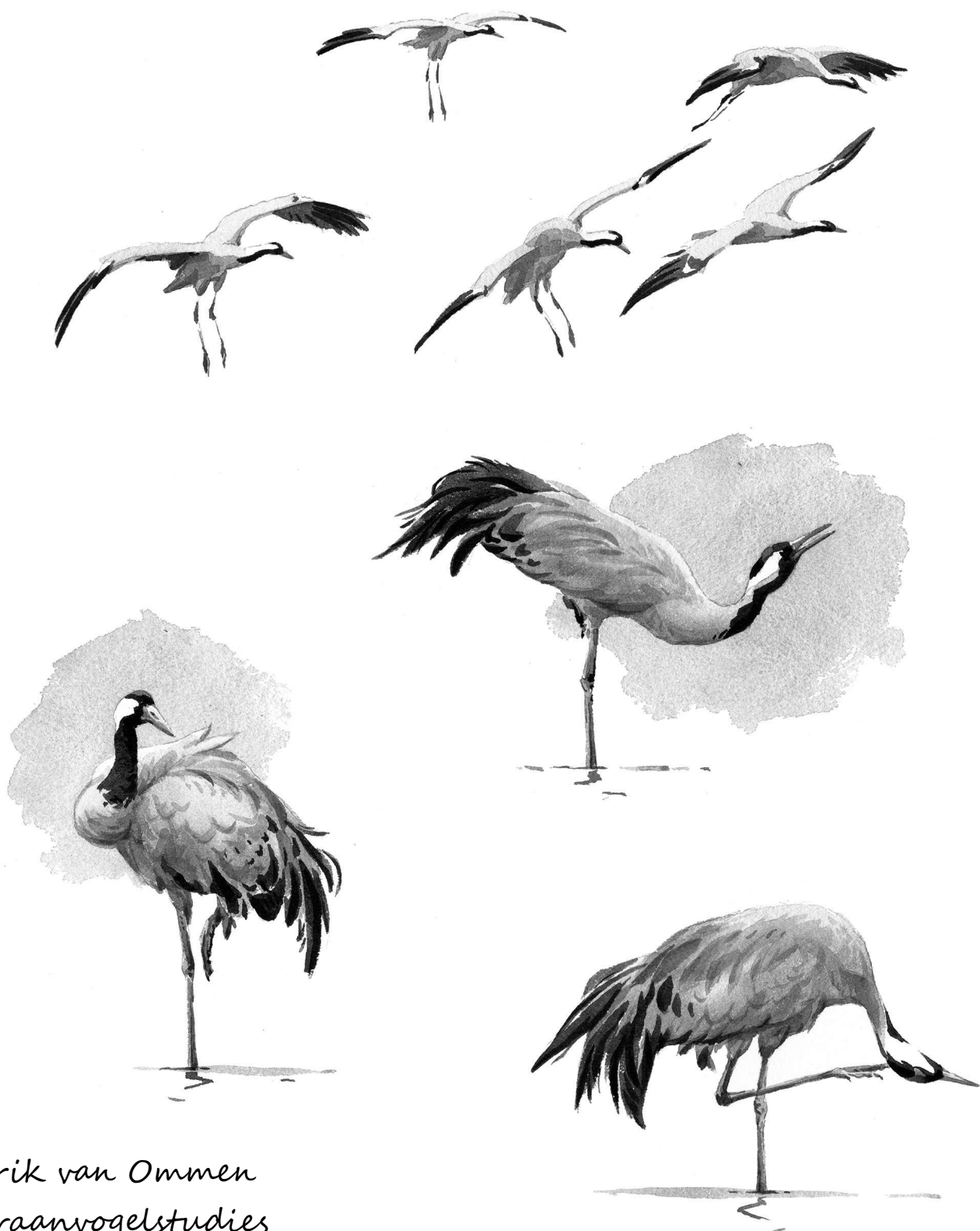
Hierbij gingen de onderzoekers uit van beschikbare kennis over de gevoeligheid voor hersenschuddingen van primaten. In werkelijkheid zit het er dik in dat het brein van spechten zelfs beter is toegerust op hardere klappen. Zo bevat hun schedel relatief weinig hersenvloeistof, waardoor het brein minder heen en weer klotst.

Bovendien blijkt uit een studie uit 2018, gepubliceerd in vakblad *Plos One*, dat spechtenhersen veel zogeheten tau-eiwitten bevatten. In het menselijk brein duidt dit op schade, maar het is mogelijk dat de eiwitten bij vogels juist preventief hersencellen beschermen.

Een overtuigende studie, vindt Lorna Gibson, die als hoogleraar materiaalwetenschappen aan het Massachusetts Institute of Technology veel onderzoek naar spechtenkoppen deed. De resultaten passen bij wat je intuïtief zou verwachten, mailt ze: met een schokabsorberende schedel zouden spechten simpelweg minder goed zijn in wat ze doen..

Uit: Volkskrant 15-7-2022

Erik van Ommen
Kraanvogelstudies

Kraanvogelstudies uit Eriks nieuwe boek: *De wereld is mijn atelier*. Het eerste exemplaar van dit boek wordt op 5 november in Atelier Brink 2 aangeboden aan Miguel Rihirena, wethouder cultuur van de gemeente Tynaarlo. De bijbehorende expositie is te zien op zaterdag en zondag in november van 14-16 uur. Tijdens de lezing die Erik op 22 november voor ons komt geven in De Pan (over zijn reis naar Spitsbergen), besteedt hij ook aandacht aan dit boek.

HAIRCORNER
NEWLOOK

Brinkstraat 7 | Tel.: 0592 - 543587

Coop

altijd dichtbij

Openingstijden

maandag t/m vrijdag	08:00 - 20:00
zaterdag	08:00 - 19:00
zondag	12:00 - 17:00

Coop Koetsier Vries & medewerkers

Oude Asserstraat 2

Samen maak je 't verschil **coop**

Er zitten nogal wat diertjes in huis...

Nicolien Bottema

Vroeger toen ik klein was, in de nachtmerrie-tijd, strikte mijn moeder een haarlint aan mijn bed en ze zong dit liedje: 's avonds als ik slapen ga, wijzen me 14 engeltjes na'. Dat deed wonderen.

Daar moet ik vaak aan denken als ik slapen ga, want nu moet ik regelmatig wat biodiversiteit uit mijn huis verwijderen. Op een avond half augustus bijvoorbeeld, uit de hal een hele grote, prachtig gevlekte aardslak en een Speedy Gonzalis-achtige zwartharige rups. Onwaarschijnlijk, wat een snelheid dat ding ontwikkelde toen ik hem met zachte hand de deur wilde wijzen. Uit de keuken een zwarte tor die beslist niet opgepakt wilde worden en uit de slaapkamer 3 pissebedden, die ik toch liever niet in mijn eigen bed heb. Bij die verschrikkelijke hoosbuien van de laatste tijd moet ik vooral zorgen dat ik aan het eind van de avond niet op een alpenwatersalamander ga staan in de hal of voor mijn bed, of

dat ik een klein kikkertje met de tochtstrip van de tussendeur opzij veeg. Dat zijn de engeltjes die ik nu nawijs voor ik slapen ga.

De mooiste dit jaar was toch wel de prachtige houtsluipwesp (*Rhyssa persuasoria*). Ze zat op 1 augustus 's morgens in de vensterbank. Ik zette haar buiten op een blad, waar

ze zichzelf eerst een grondige wasbeurt gaf en daarna dorstig de op het blad gevallen regendruppels opdronk. Waarschijnlijk kwam ze uit het haardhout en had het geluk dat ze niet in de kachel was verdwenen. Kijk eens wat een enorme legboor ze had. Daarmee moet ze in hout boren om een ei te leggen in een larf die in het hout zit. Wat een kunstig dier, al om zo'n larf op te sporen en ook om er dwars door hard hout heen een ei in te kunnen leggen. Die larven zijn vaak van de reuzenhoutwesp (*Urocerus gigas*) of van boktorren die in dennen- of sparrenhout zitten. Deze prachtige sluipwesp is dus zelf zo groot geworden door een van die larven op te eten.

Fotograaf in beeld

Als redactie van Kornoelje ontvangen we regelmatig prachtige natuurfoto's van Jan Westerhof. En vaak, als er een gaatje over is, plaatsen we daar een kleine selectie uit. Wie is eigenlijk Jan Westerhof? En hoe komt het dat hij zulke mooie foto's maakt? Hij beantwoordt per mail een paar vragen van de redactie.

Wie is Jan W?

Jan Westerhof, 63 jaar. Samen met mijn vrouw woon ik in Ten Boer. We hebben een zoon en een dochter, maar die zijn (al lang) de deur uit.

Waarom maak je natuurfoto's?

Er zijn diverse aspecten aan fotografie die het voor mij tot een boeiende hobby maken. Bij voorkeur fotografeer ik een onderwerp zo mooi en gedetailleerd mogelijk. Daarvoor zijn vele technieken bij het maken en het bewerken van een foto mogelijk. Het (juist) toepassen van deze technieken is bij elk onderwerp weer een uitdaging.

Wat mij echter nog steeds het meest fascineert is de mogelijkheid om op een foto details vast te leggen die normaal gesproken niet met het blote oog te zien zijn. Onze ogen hebben wat dat betreft hun beperkingen.

Door de loop van de jaren heeft het zich zo ontwikkeld, dat ik voornamelijk foto's maak van vogels en in mindere mate van dag- en nachtvlinders (ca. 300 verschillende soorten in onze tuin), van insecten en paddenstoelen. Elke keer dat het lukt de genoemde onderwerpen mooi en gedetailleerd vast te leggen neemt bij mij de be- en verwondering voor het onderwerp toe. Dat een vogel, nachtvlinder, insect... zo bijzonder kan zijn! Een dergelijke foto nodigt mij ook uit

Niet alleen vogels...

om meer over het onderwerp te willen weten en is voor veel van mijn natuurkennis de inspiratiebron geweest.

Hoe vaak ga je op stap om te fotograferen en heb je er veel geduld voor nodig?

In de regel ga ik 2 à 3 keer per week op stap om de natuur te beleven en om zo mogelijk foto's te maken. Soms ga ik op de bonnefooi en laat ik mij verrassen door wat ik tegenkom. Een andere keer ga ik gerichter op pad. Bijvoorbeeld als ik een Blauwborst in een koolzaadveld wil fotograferen, of als er een bepaalde vogel in de omgeving is gezien (bijvoorbeeld als er Pestvogels gespot zijn). Nagenoeg al mijn vogelfoto's maak ik binnen een straal van 50km van ons huis met de nadruk op het gebied tussen Lauwersoog en Nieuwstatenzijl. In de herfst ben ik ook regelmatig te vinden in de bossen nabij Gieten. Het Balloërveld bezoek ik regelmatig voor de adders, levendbarende hagedissen en de vlinders.

Veelal fotografeer ik de vogels vanuit de auto (die werkt als een mobiele schuilhut). Het komt ook wel voor dat ik liggend onder een camouflagenet vanaf de grond fotografeer (maar dat hou ik niet zolang vol). Wandelend langs de waddendijk lukt het me (m.b.v. de nodige kruip- en sluiptechnieken) af en toe ook nog wel eens om een vogel te fotograferen.

Redelijk wat geduld is zeker nodig. Maar vaak is er net iets meer nodig om de juiste foto te kunnen maken. Regelmatig sta ik vroeg op om bij zonsopkomst op locatie te zijn. Ook bezoek ik regelmatig meerdere dagen achter elkaar een bepaalde locatie en verblijf daar dan aan aantal uren. Dit helpt om de vogel(s) aan mij (en/of de auto) te laten wennen zodat ik na verloop van tijd zonder verstoring de vogel(s) van kortere afstand kan fotograferen.

Hoe komt het dat je foto's in ons blaadje staan?

Dat er af en toe ook foto's van mij in De Kornoelje staan, hebben jullie aan Ed Molenaar te danken. Ed is een oud-collega en zoals jullie wellicht weten ook een niet onverdienstelijke fotograaf. Met enige regelmaat gaan we, vaak ook vergezeld door Anco Bierman, op pad voor het fotograferen van vogels. Uiteraard delen we de mooiste fotoresultaten met elkaar. Op enig moment heeft Ed (met mijn weten) mijn foto's doorgezonden naar het secretariaat van de Kornoelje. Na wat publicaties is het inmiddels gewoonte dat ik zelf met enige regelmaat foto's inzend voor de Kornoelje. *Voor iedereen die nieuwsgierig is geworden naar mijn foto's, ik heb geen eigen website maar publiceer wel regelmatig een foto op: www.500px.com/jan-westerhof*

En dan natuurlijk ook nog een bladzijde met de foto's die de redactie van Kornoelje op 6 oktober ontving. Met deze tekst erbij:

'In een natuurgebied (Tetjehorn) vlakbij ons huis vond ik eind augustus een bijna opgedroogd plasje. Vervelend voor de vogels maar voor mij als fotograaf een buitenkansje. Immers alle aanwezige vogels concentreerden zich voor het vinden van voedsel op de overgebleven slikranden en gebiedjes waar nog een beetje water stond.

Ik besloot daarom om een middagje aan de rand van het plasje te gaan liggen (onder een camouflagenet) en te proberen de aanwezige vogels te fotograferen. Dat lukte boven verwachting en kon ik van 7 verschillende soorten vogels foto's maken (*waarvan er helaas maar vier op deze bladzijde passen, red*). Alle foto's zijn gemaakt vanaf 1 locatie tussen 15.00 uur en 19.00 uur.

Witte kwikstaart

Watersnip

Witgat

Temmincks strandloper

Activiteitenprogramma 22-23

November

Zaterdag 5 november

Natuurwerkdag in het Holtveen.

Start om 9.30 uur bij de paardenstal van Hans en Teja aan het grote zandpad. Einde 14.00 uur.

Verwijderen van boompjes, onderhoud aan wandelpaden, hulst snoeien, een poeltje opschonen, enz. Er is veel werk te doen. Van harte uitgenodigd!

Voor gereedschappen, koffie, thee, frisdranken, soep en broodjes wordt gezorgd.

Aanmelden bij Sipke Sikkes. Email: sikkesvanelk@hetnet.nl of tel. 0592-543497.

Dinsdag 22 november

Lezing: Een kunstenaar op reis naar Spitsbergen

door Erik van Ommen, kunstschilder.

Tijd: 20.00 – 22.00 uur.

Locatie: dorps huis 'De Pan' in Vries.

In 2017 verbleef Erik met zijn vrouw Wilma een week in het wetenschapsdorp Ny Alesund op Spitsbergen. Vervolgens voeren ze met een expeditie schip naar het poolijs, op zoek naar de ijsbeer.

Van deze reis maakten ze het boek 'Spitsbergen – logboek van een kunstenaar'.

Voor de pauze laat de kunstenaar aan de hand van video 's en prachtige afbeeldingen zien hoe hij verschillende technieken beoefent. Na de pauze zien we hoe hij in het hoge noorden heeft gewerkt en hoe zij hun verblijf op Spitsbergen hebben ervaren.

Januari

Zondag 22 januari

Snertwandeling in de Zeijer strubben.

Tijd: 10.00-12.00 uur. Start bij café Hingstman, Hoofdstraat 18 in Zeijen.

De wandeling wordt begeleid door een lid van de werkgroep Zeijerwiek. We starten met een kopje koffie/thee en een korte uitleg over het gebied en de werkzaamheden van de werkgroep. Ook tijdens de wandeling wordt één en ander verteld en kun je natuurlijk vragen stellen.

Na de wandeling rond 12.00 uur kan men een kop erwtensoep met roggebrood en spek nuttigen. Kosten € 7.50. Aanmelden bij Kor Mulder, kormulder@kpnmail.nl of 0592 544139.

Februari

Dinsdag 14 februari

Lezing: Wormen in de bodem.

door Jeroen Onrust, ecooloog aan de RUG.

Tijd: 20.00 – 22.00 uur. Locatie:

dorpshuis 'De Pan' in Vries.

Honderden mensen uit heel Nederland deden vorig jaar mee aan de eerste wormentelling die vanuit Groningen werd uitgerold over heel Nederland. En wat een resultaat! Op meer dan 500 plaatsen ging de schop de grond in. Als het aan Jeroen ligt komt er jaarlijks een telling. We weten allemaal hoe belangrijk de wormen voor de bodemstructuur en dus de

voedselproductie zijn. Jeroen gaat in op de relatie wormen -boerenland - biodiversiteit. Aan de deelnemers vraagt hij 1 of 2 wormen mee te nemen. Als je op zoek bent naar een leuke lezing dan is deze zeker aan te bevelen.

Maart

Dinsdag 14 maart

Algemene ledenvergadering IVN Vries.

Aanvang: 19.30 uur. Locatie: dorpshuis 'De Pan', Vries.

De lezing na de pauze moet nog ingevuld worden.

April/mei

Nog in te vullen

NB | Voor de lezingen wordt een vrijwillige bijdrage van € 2,- gevraagd. Het adres van Dorpshuis 'De Pan' is Nieuwe Rijksweg 4 in Vries.

Jeugdactiviteiten

Scholenproject IVN Vries.

Na een korte onderbreking organiseert het IVN in oktober weer werkmiddagen voor de groepen 7 van de twee basisscholen in Vries. De Holtenhoek werkt deze middagen rond het Holtveen, de Vijverstee op de Welterberg.

De werkmiddagen bestaan deels uit het bekijken en onderzoeken van de natuur en anderzijds uit het meewerken aan het onderhoud van de natuur. Zo zijn de leerlingen enkele middagen per jaar actief in de natuur, begeleid door enkele IVN vrijwilligers, ouders en leerkrachten.

De ene helft van de groep gaat echt werken onder leiding van enkele IVN –ers. Voornaamste taak is het wegnippen en zagen van jonge berken en vuilbomen. Daarbij wordt uitgelegd dat dit nodig is om te verhinderen dat de natuurterreinen

helemaal dicht groeien met boompjes en struiken.

Da andere helft van de groep gaat onderleiding van enkele IVN –ers een aantal natuuroopdrachten uitvoeren: allerlei zaken in de natuur opzoeken en bekijken. Onder andere worden in de herfst paddenstoelen bekeken. Na een half uurtje wordt er geruild.

Zo worden de leerlingen een stukje wegwijs gemaakt in de natuur in de eigen omgeving en wordt hen de schoonheid van de natuur getoond.

Voor informatie: Sipke Sikkes, sikkesvanelk@hetnet.nl

Scholenproject Yde – De Punt.

Zodra het programma rond is wordt de informatie vermeld op onze website:
www.ivn.nl/vries

Voor informatie: Paul van der Veur, paulvanderveur@gmail.com

De fairtrade cadeauwinkel

wereldwinkel

Voor heel veel leuke kunstnijverheid
Koffie, thee en verschillende soorten curry's
Tony Choclonely, andere chocola en nog veel meer

Westerstraat 9a
9481 CA Vries
tel: 0657682869

Colofon IVN Vries

Bestuur

Voorzitter

(Algemene zaken, PR en ledenwerving)

Peter Kwast

E: p.l.kwast@hotmail.nl

T: 06 1501 7095

Secretaris

Kees Langeveld

Houtwallen 17, 9481 ER Vries

E: secretariaat.ivnvries@gmail.com

T: 0592 543 951

Penningmeester

René Bosch

E: penningmeester@ivnvries.nl

T: 0592 54 26 76

Bankrek.nr: NL19RABO0366 5693 09

Bestuursleden

Sipke Sikkes (plv.voorzitter)

E: sikkesvanelk@hetnet.nl

T: 0592 543497

Redactie Kornoelje

Heim Meijerink

E: hpmeijerink@hetnet.nl

Ina Maring

E: maringvanderveen@gmail.com

Joke Rosier (vormgeving)

E: rosierjoke@gmail.com

T: 06-20245425

Websitebeheerder

Anne Hielke van der Meulen

E: a.h.vd.meulen@gmail.com

T: 0592 315 924

Website

www.ivn.nl/vries

Werkgroepen

1. De Vlindertuin

Wil Folkers

E: alkasa@home.nl

T: 0592 542 732

2. Vogels

Anne Hielke van der Meulen;

E: a.h.vd.meulen@gmail.com

T : 0592 315 924

3. Jeugdactiviteiten

vacature

4. Bomen, ruimtelijke ordening en milieu

Tineke van den Berg

E: van.den.berg@home.nl

5. Steenuilenwerkgroep

Ronand Valstar:

E: kolenval@ziggo.nl

T: 06-20150223

6. Stichting De Vriezer Holten

(v/h De Fledders)

Eelke Riemersma; T: 0592 543 818

E: eelke.riemersma@kpnplanet.nl

Activiteitencommissie

Kor Mulder

E: kormulder@kpnmail.nl

Sipke Sikkes

E: sikkesvanelk@hetnet.nl

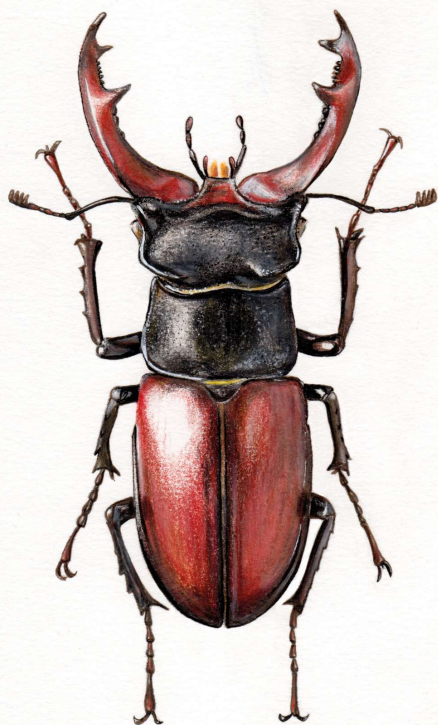
Schoolprojecten

De Vijverstee, OBS: Welterberg

De Holtenhoek, CBS: Holtveen

Sipke Sikkes

E: sikkesvanelk@hetnet.nl

Lucanus cervus

Vliegend hert

Getekend door Kim Merel, pseudoniem van
Kim Veenman. Auteur/illustrator van
prentenboeken, wonend in Vries.
Zie ook Kornoelje 78, voorjaar 2022

Putters, gefotografeerd in de Eemshaven door Jan Westerhof, najaar 2021. Ze doen zich tegoed aan zaden van Teunisbloem, waarvan er in de Eemshaven meer dan genoeg te vinden zijn. Op de foto rechtsonder is te zien dat de vlek bij de snavel meer oranje is dan rood. Dat betekent dat het een jonge vogel is (juveniel). Pas na de rui zullen de oranje veertjes door rode vervangen worden.